

Štev. 45 Leto V.
Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 33. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri Mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna Slovenskega poročevalca v Ljubljani.

OD TEDNA DO TEDNA

Svet je velik. In vsak teden se na tej naši zemlji od New Delhija pa do New Yorka, od Pariza do Pekinga, od Rima pa do Moskve pripeti toliko novoga, da je težko v skopih besedah opisati vse to vrvenje, dolgo vrsto dogodkov, izjav, predlogov in ukrepov državnikov ter diplomatov. Zato je treba pač izbrati in izbrati, kar je najvažnejše. Vsega ne moreš obsesti v kratkem članku. Če poskusis kaj takega, se ti pisanje pokazi.

Zato se bomo tokrat, pišoč o dogodkih in pojavih v preteklem tednu, ukvarjali s volitvami v ZDA in s novicami, ki so v zvezi s Trstom oziroma jugoslovansko-italijanskimi odnosmi.

Demokrati so na volitvah v ZDA precej prepričljivo zmagali: dobili so nad 1.750.000 glasov več kakor republikanci. Demokrati imajo zdaj večino v Predstavniškem domu in Senatu, pa tudi kar zadeva guvernerje zveznih držav, imajo glavno besedo. Predsednik ZDA Eisenhower se je torej dve leti pred novimi volitvami smiselno v istem položaju kot njegov predhodnik Wilson po koncu prve svetovne vojne, Eisenhower, republikanec, je zdaj primoran sodelovati z demokratsko večino v ameriškem Kongresu, kajti njegova stranka je bila na volitvah poražena.

Vse pa kaže — takih misli so zlasti v Angliji — da te spremembe v odnosih med dvema glavnima strankama v ZDA ne bodo vplivale na ameriško zunanjo politiko. Demokrati in republikanci si v bistvu niso bili nikoli v lasih glede zunanje politike. To bo bržčas tudi ostalo.

Napredni presojevalci posledice ameriških volitev pa se strinjajo v tem, da je najpozitivnejša posledica teh volitev dokončen poraz senatorja McCarthyja in njegovih pristašev ter pokroviteljev. Ta kričavi senator, slovec na čarovnicah, kot so ga imenovali zaradi njegovega hysteričnega preganjanja vsega naprednega v Ameriki, je pred volitvami začuda hitro utihnil. Kot bi odrezal, ali rekli. Ni več ni slišati njegovih hrupnih, lažnih obdolžitvev na račun posameznih ustanov ali funkcionarjev.

Na njegov umik iz javnega življenja, v katerem bi tako rad igral prvo violino, pa ni sad naključja. V zadnjem času je bilo čedalje glasnejše slišati proteste zoper McCarthyjeve inkvizitorske metode. Ni pretirano, če rečemo, da se je vse napredno in demokratično v Ameriki dvignilo zoper njega. Njegov poraz, poraz makartizma, samo priča, da tisti, ki hočejo postati novi firerji in dučiji, prej ko slej pogostijo.

K temu moramo pripomniti samo še to, da je vneto podporo, ki jo v zadnjem času izkazuje McCarthyju katoliška cerkev v ZDA, pad prepozna, da bi rešila tega senatorja poloma.

Zdaj pa še nekaj besed o Trstu in v zvezi z njim. Minuli teden je prišel v Trst italijanski ministrski predsednik Scelba in v svojem govoru zagotovil Slovcem, ki so prišli pod Italijo, da bo njihova vlada, ne samo izpolnila obveznosti, ki ji jih nalaga londonski sporazum, temveč da si bo tudi prizadevala, da bi preteklost pokopani in ustvarili zvušje ugodno za politično, gospodarsko in socialno sodelovanje. Scelbovo izjavo so sprejeli neofašisti z živžiganjem, dobro misleči ljudje pa so jo pozdravili. V zvezi z izvajanjem določb londonskega sporazuma je treba še zlasti poudariti porazljanje med jugoslovansko in italijansko delegacijo, ki se bodo začela okrog 15. novembra v Beogradu. Cilj let-teh ne bo samo urediti nekatera finančna in imovinska vprašanja, temveč tudi ustanoviti odbor, ki bo skrbel za uveljavljanje določb narodnostnega statuta. Dejstvo, da je sporazum o Trstu utri pot boljšim odnosom med Jugoslavijo in Italijo, potrjuje tudi sklep dveh vlad, da bosta svoji diplomatski predstavništvi v Rimu oziroma v Beogradu povikali na stopnjo večplastnosti.

To so bedrline novice. Videti je, da je Italijanska vlada spoznala, da je treba iredentističnim kričanjem stopiti na prste. Slovcem pa priznati njihove pravice. Le tako bosta lahko Jugoslavija in Italija stožno živeli.

Gradnja belokranjske železnice je nujno potrebna

Tretje redno zasedanje zbornega proizvajalcev OLO Črnomelj 3. novembra letos je bilo eno najbolj pomembnih. Udeležili so se ga poleg članov zborna tudi ljudski poslanci Tone Fajfar, August Jazbinšek in Tone Suštaršič, nadalje direktor zavoda za planiranje LRS Lado Ambrožič, direktor NB LRS tov. Dolinšek, zastopnik železniške uprave ing. Funtek in drugi gostje.

Najprvo so na zasedanju poslušali poročilo o izpolnjevanju družbenega plana v okraju, ki ga je prebral direktor črnomeljske podružnice NB August Stefančič. Iz pregleda je razvidno, da bo letošnji družbeni plan znatno presežen, saj je industrija dosegla do 1. okt. že povprečno 91% letnega plana. Posamezna podjetja so svojo letno obveznost pa že presegla. Med najboljšimi so Rudnik Kanizarica, Zelezolivar, Belsad, Zora in Pletilstvo Belokranjina. Investicije iz republiške pomoči že dajejo prve sadove.

Nerednosti, ki so bile pogosto pojav v podjetjih vse do letos, so prenehale po zaslugi večjega uveljavljanja družbenega upravljanja ter večje zavesti delavstva, ki je spoznalo, da je napredok in bolj-

še življenje v njegovih rokah. Lep primer za to je rudnik Kanizarica, kjer so se stvari toliko zaostrile, da je bilo potrebno razpustiti delavski svet in postaviti prisilno upravo. Napredok v zadnjih mesecih je pokazal, da je bil ta ukrep koristen. Storilnost v Rudniku se je znatno zvišala ter bodo letos prvič po vojni visoko presegle letni plan, saj računajo, da bo ta izpolnjen že do državnega praznika 29. novembra. Lep uspeh je kolektiv pokazal tudi s tem, da je znižal cene premoga za 3%, nadalje ceneprojektiranje na napovedano ob izpolnitvi letnega plana. Prisilna uprava je odpravljena in kolektiv ima spet svoj delavski svet in upravni odbor. Socialistična zavest se je okrepila tudi v drugih kolektivih in s tem tudi delovna disciplina.

Velika investicijska dela, za katera bo leto letos okoli 850 milijonov, napredujejo po naruri. Te investicije bodo znatno vplivale na dvig narodnega dohodka že letos, v prihodnjih letih pa še bolj. To je tudi nujno, kajti narodni dohodek na prebivalca je prav v Beli krajini daleč pod republikanskim povprečjem in je med najnižjimi v Sloveniji. Bitka za gospodarski napredok Bele krajine se je začela na vsi črti ob izdatni pomoči republi-

ke, brez katere ne bi bilo uspehov. Delovni ljudje Bele krajine znajo ceniti to pomoč in se zavedajo, da pomenijo osnovo njihovega napredka. Letošnje investicije, kot kaže ne bo izkoristilo le podjetje Telekomunikacije v Semiču, kateremu je bilo dodeljeno za razširitev proizvodnje 41 milijonov, pa sedaj ni ukrenilo potrebno, da bi lahko ta kredit porabilo.

Zbor proizvajalcev je po obravnavanju izvrševanja družbenega plana za letos razpravljal o nadaljnjem razvijanju gospodarstva v Beli krajini. Zbor je bil enoten, da je treba nadaljevati z industrializacijo, zlasti pa razširiti že obstoječa podjetja, kot je strojno pletilstvo »Belokranjina«, Zelezolivar, Tovarnišnica učil in Belsad, nadalje izdelati še vinsko klet v Metliki, tovarno mesnih izdelkov, opekarne in še nekatere manjše obrate. Sporedno s tem pa je treba delati za dvig kmetijstva. Sprejet je bil sklep, da bo ena bodočih sej posvečena samo kmetijstvu.

V zvezi z gospodarskim razvojem Bele krajine se iz dneva v dan zaostruje vprašanje prometnih zvez. Gre predvsem za vprašanje železniške zveze Črnomelj — Vrbovsko, katero so pričeli graditi že pred vojno. Znatno odstotek zemeljskih del na tej progi je že opravljen. Nadaljnja razširitev že obstoječih industrijskih podjetij v Črnomlju in okolici je v veliki meri odvisna od gradnje te železnice, posebno do Kanizarice, ali morda do Vinice. Treba je pri tem vedeti, da so vsa podjetja v Črnomlju in okolici nastala prav ob tej projektirani progi in to od »Zore«, Zelezolivarne, Tovarne učil — Belsada in Rudnika v Kanizarici do velike opekarne in prav tako nastaja v Kanizarici. Preprost račun kaže, da bodo ta pod-

jetja morala, z ozirom na povečano proizvodnjo, že prihodnje leto za štirikrat povečati svoj prevozni park, kajti ves prevoz surovin in odvoz produktov je treba opraviti s kamioni po ozki cesti skozi Črnomelj. Ti prevozi surovin in produktov z avtom znatno podražujejo proizvodnjo. Poleg tega je potrebno za štirikratno povečanje prevoznega parka pri teh podjetjih, z ozirom na prevedeno produkcijo, vsaj 200 milijonov din investicij. Približno toliko pa bi stala tudi gradnja železnice do Kanizarice in bi bil s tem dokončno rešen problem transporta za ta podjetja.

Nujnost gradnje te železniške proge pa narekujejo poleg že navedenih še drugi razlogi. Že začetna geološka raziskovalna dela pri Rudniku v Kanizarici so pokazala, da so zaloge premoga v zemlji veliko večje, kot se je prvotno računalo, čeprav raziskovalna dela še niso končana. Tudi kvaliteta premoga dobra. Rudnik ima vsekakor še veliko bodočnosti. Poleg tega so pri vasi Hrast ob Vinici odkrili čisto na površini velike sklade prvovrstne boksitne rude, iz katere se pridobiva aluminij. Nedvomno bodo nadaljnja raziskovalna dela odkrila še druga ležišča rudnega bogastva na tem predelu pa tudi v drugih krajih Bele krajine. Skratka, nadaljni hitrejši gospodarski razvoj Bele krajine je v veliki meri odvisen od te proge.

Zbor proizvajalcev je prav na tem zasedanju skupno s strokovnjaki veliko razpravljal o prepotrebni gradnji proge. Zbor je izvolil petčlansko komisijo, ki bo skupno z merodajnimi skušala najti sredstva za zgraditev proge vzhajajo do Kanizarice. Z ozirom na več kot utemeljeno gospodarsko nujnost te proge in ker so vsi načrti in projekti gotovi ter veliko zemeljskih del že opravljenih, računa komisija Bele krajine na popolno razumevanje in podporo vseh merodajnih.

Belokranjske brze v jesenskem vetru

Delo RK v Tednu Rdečega križa na Kočevskem

Zdravstvena prosveta v našem okraju je še vedno poredko vprašanje, zato smo tej panogi dela posvetili veliko pozornost v tednu Rdečega križa. »Pravilno pripraviti čim več tečajev ZVM« je bila naša parola na zadnji seji OO RKS. Skupno s svetom za prosveto in kulturo in svetom za zdravstvo OLO smo organizirali seminar predavateljev odn. voditeljev tečajev ZVM. Obiskani je bil v zelo zadovoljivem številu, saj se od vseh 27 povabljenih ni udeležila samo ena tovarišica in še ta iz upravičenega razloga. Na seminarju nas je obiskala tudi dr. Arkočeva iz Ljubljane, k nam je prikazala prednost predavanj s flanelografi.

Tečaji ZVM so se začeli že v šestih šolskih centrih in sicer v Kočevju, Stari cerkvi, Ribnici, Sušju, Dolenji vasi in Sodražici. Do konca tega tedna pa se jih bo otvorilo še približno toliko.

Pri našem delu smo dosegli veliko razumevanje pri prosvetnih in zdravstvenih delavcih kot pri organih ljudske oblasti. Zlasti pa moramo omeniti pomoč, ki nam jo nudita poleg ostalih tudi okrajni zdravnik dr. Hübscher in upokojeni zdravnik dr. Oražem iz Ribnice, ki s svojim razumevanjem in naklonjenostjo dosti pripomoreta k dobri vsebinski predavni. Težkoče pa imamo v večini tečajev glede praktičnih pripomočkov, ki nam jih zelo primanjkuje.

Dobro sodelovanje za zimski program zdravstvene prosvetljavanja pa smo dobili tudi z mladinsko organizacijo in organizacijo ženskih društev, saj so sprejeli naš program zimskega dela tudi za svoj program. S skupnim delom nam je omogočeno dosegati vidne uspehe na polju zdravstvene prosvete na Kočevskem.

Diesel motorje izvažamo
Reška tovarna motorjev je letos izvozila v Turčijo in Brazilijo za okoli 50.000 dolarjev Diesellovih motorjev v jakosti sedem konjskih moči. Sodeč po sedaj sklenjenih pogodbah bo izvozila približno leto in države Južne Amerike in Bližnjega vzhoda teh motorjev za približno 300.000 dolarjev.

Odkupne cene vina na Hrvaškem
Na Trgovinski zbornici LR Hrvatske so sklenili, da bodo cene vina dogovarjali po posameznih odkupnih območjih, vendar odkupovalci ne smejo prekoračiti teh cen:

- V Dalmaciji: črno vino 5 din po maliganu, belo vino 5,50 din, plavac 5,5 din, sorta 6 din, dingač in postup po 7 din maligan, za istrska namizna vina so določili najvišjo ceno 5,5 din za maligan. Najvišji odkup, čeno so dovolili za odkup sortnih vin iz severozahodnega dela republike in Slavonije in sicer 8 din za maligan.

Podaljšanje roka za izplačilo priznanic Slovenske narodne pomoči
Uradni list LRS št. 42 z dne 28. oktobra 1954 prinaša med drugim odločbo državnega sekretarja za občo upravo in proračun, po kateri so podaljšan rok za predložitev listin za izplačilo priznanic Slovenske narodne pomoči obveznic Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet in kontrolnih okupacijskih novčanec za dajanje v gotovini, ki so bile plačane kot pomočilo med narodnovobodilnim bojem. Rok je podaljšan za dva meseca, to je do 30. novembra 1954.

VREME
za čas od 13. do 21. novembra V začetku prihodnjega tedna (okoli 16. nov.) padavine in ohlaiditev. Sneg skoraj do nizine. Ostale dni suho oziroma lepo vreme. V jasnih nočeh mrz.

Tečajji za žene zadružnice

Letošnji zimski tečajji za naše zadružnice — kmetijske proizvajalke, bodo organizirani po njihovih željah in po potrebah in bodo prirejani v območju vsake zadruge. Podpora odgovornih ljudi v zadrugi je že zagotovljena. S poučevanjem sodelovalcem med upravnimi odbori Kmetijskih združenj in ženski-zadružnicami je led prebit, kar odločilno vpliva na dejavnost žena, na njihovo voljo in veselje do nadaljnjega izpopolnjevanja in pridobivanja znanja iz vseh panog njihove dejavnosti.

Problem naše prehrane postaja vse težji in narekuje temeljito proučevanje vseh možnosti za hitrejši razvoj vseh, zlasti pa zaostalih panog v našem gospodarstvu.

Na tej osnovi je izdelan načrt zimskih tečajev, kot splošno kmetijskih za vse zadružnice, še posebej pa za

Izpitni obveznikov predvojaške vzgoje

V soboto 30. oktobra so imeli v Kočevju obvezniki predvojaške vzgoje letnikov 1953-57 praktične in teoretične letne izpite. Lepo številno fantov se je bilo zbralo pred Šeškovim domom, Komisija je strogo, toda pravično ocenila delo vsakega posameznika. Pokazalo se je, da so mladinci mnogo boljše podkovani v praktičnem kakor v teoretičnem znanju predvojaške službe.

Referent za predvojaško vzgojo pri LO MO Kočevje, tov. Zgonc, je zbranim mladincem govoril, kako naj se vzgoja, učni in dela obveznik predvojaške vzgoje, Kapetan Mijatović je pa z iskrenimi besedami razložil pomen predvojaške vzgoje za slehernega mladca, zlasti pa za tiste, ki bodo že prihodnje leto šli služiti svoj vojaški rok.

Perion

ZA PRANJE volne, finih tkanin svile, nyiona berlona

Perion

žene z ozirom na drobne proizvodne panoge v kmetijstvu: za vrtnarstvo, perutinarstvo, mlikarstvo in prasičerejo. Z vsem se bavi naša kmečka gospodinja to je področje njenega udejstvovanja v proizvodnji in zato želi in hoče biti dobro poučena, kako naj obdeluje svoj vrt, kako naj goji in pridobiva v perutinarstvu pasemske živali, kako naj ravna z mlekom in kako naj odbira, neguje in krmi prasiče.

Kvalitetno pripravljena predavanja iz vseh štirih panog kmetijstva bodo naše žene gotovo zadovoljila in jim nudila vspoglej v vse pogoje, ki obstajajo, katerih pa zaradi naše nevednosti ne izkoristimo.

Z uspešnim uvajanjem novih metod v kmetijstvu bo naša žena preusmerila dosedanja zastareli nedonosni in deloma tudi nehigienični način gospodarjenja, glede zgoraj navedenih panog, s katerimi se v kmečkem domu ukvarja gospodinja sama.

Na podlagi pridobljenega znanja se bo kmalu pripravila, da ji to znanje koristi in omogoča hitreje in boljše opravljanje vsa dela in da ji bo tudi z materialne strani donajalo lepe dohodeke.

Na ta način si bo mogla v svojem gospodinjstvu nabaviti razne pripomočke, s katerimi ji bo delo olajšano in si bo lepo in kulturno začela urejati svoj dom.

Raziskovalna dela v Šmarjeških toplicah

Uprava Zdravilišča Šmarješke toplice je sklenila pogodbo z Geodetskim zavodom v Ljubljani za raziskovalna dela. Geodetski zavod bo po tej pogodbi raziskal toplice izvire vode z vrtnanjem v globino in drugimi deli ter ob enem ugotavljati tudi druge geološke pogoje zdravilišča. Izvirni toplice vode so tu zelo močni, z globljim zajetjem in izolacijo od mrzlih izvirov, bi se dala toplota vode verjetno še povečati.

Zdravilišče Šmarješke toplice je že danes zelo znano po vsej državi in tudi izven nje. V poletnih mesecih imajo tolik obisk, da je zmogljivost sedanjih naprav odločno premajhna. Še večji pomen bo dobilo zdravilišče z dograditvijo nove avtomobilske ceste, ki bo šla v neposredni bližini. Predno se začne z razširitvijo zdravilišča so potrebna geološka raziskovalna dela. Nedvomno imajo Šmarješke toplice prav zaradi zmerno toplo zdravilne vode in drugih pogojev velike možnosti, da se razvijejo še v znatno večji zdraviliško-turistični kraj. Pri razširitvi zdravilišča je treba misliti tudi na to, da iz sedanjega sezonskega zdravilišča postane stalni obrat.

Življenje zahteva, da se komunist nenehno izobražuje

V četrtek 4. novembra je bil v Novem mestu posvet sekretarjev občinskih komitejev in osnovnih organizacij ZKS, katerega so se udeležili tudi člani okrajnega komiteja ZKS. Na posvetu so obravnavali politično delo organizacij ZK in posameznih članov, slabosti, napake in uspehe tega dela ter še nekatere organizacijska vprašanja.

V Kotu pri Mirni bo do konca leta urejen okrajni mladinski dom, v katerem bo prostora za 45 otrok, ki so najbolj potrebni družbene vzgoje. Nekaj jih je že sprejel.

Političnega dela organizacij ZK in posameznih članov je sekretar okrajnega komiteja ZKS Franc Piriković nakazal, da je v delu še mnogo pomanjkljivosti in napak, ki jih je treba odpraviti. Sklepi okrajnega komiteja se slabšo prenašajo navzdol in prav tako slabšo tudi uresničujejo. Še vedno so primeri, da se na sestankih ZK obravnavajo drobni osebni in drugi nepomembni problemi, ki bi jih lahko rešilo nekaj članov, zato pa gredo večji dogodki mimo organizacij in članov ZK. Delo komunistov v raznih ostalih organizacijah in društvih se premalo čuti ali ga sploh ni. Prav tako je udeležba članov na sestankih

napredni ljudje ne nastopijo proti temu kot bi bili dolžni. Več kot dovolj imajo političnih in gospodarskih argumentov, s katerimi bi lahko pobili vse take parole. Podobno je tudi v drugih predelih. Kdo drug kot komunisti bi morali v prvi vrsti skrbeti, da dobio pomoč družbe pri elektrifikaciji in drugih delih najbolj upravičeni in v prvi vrsti tisti, ki so kaj doprinesli za našo skupno stvar. Na Trški gori pa so se našli komunisti, ki so delali prav nasprotno temu, namesto da bi preprečevali tako nesocialistično početje. Povsem nepravilno je tudi, da se dopusti zaposlitev osebe, ki je bila kaznovana zaradi gospodarskega kriminala na podgrodu leto strogega zapora, spet na isti položaj. Če že mora očitno zaposlitev in delo zaradi socialnih razmer, naj dobi zaposlitev na neodgovornem mestu, kjer se ji naj da prilika, da s trdim in poštenim delom popravi, kar je zagrešila.

Enoten sklep posveta je bil, da je treba s tako riplačnostjo organizacij in članov ZK takoj prenehati. Glas komunistov se mora v našem javnem življenju slišati prav povsod. Toda ne glas komandujučega, kot bi radi bili še nekateri, pač pa glas vzgojitelja ljudskih množic, ki svoje vrline kaže tudi z osebnim vglodom na vsakem koraku. Kot je bilo že večkrat poudarjeno, je glavno polje političnega dela komunistov v SZDL, pa tudi v drugih organizacijah in društvih. Da pa bo kos vsem tem nalogam, ki se danes postavljajo pred njega, se mora sam nenehno izobraževati in ideološko izpopolnjevati. Pripomočkov za izobraževanje in ideološko izpopolnjenje je več kot dovolj, pa naj bo to od naših velikih političnih in gospodarskih uspehov ter pestrosti graditve naše družbe in gospodarstva, pa do številne literature, ki jo imajo komunisti vsak dan na razpolago, pa se je premalo poslužujejo. Lika komunisti nima nihče pravice maličiti, za njegovo čistost pa se mora boriti vsak član ZK.

Razprava o poročilu sekretarja, v kateri so sodelovali zlasti sekretarji občinskih komitejev in člani okrajnega komiteja, je na konkretnih primerih pokazala, da z delom nekaterih organizacij ZK ne moremo biti zadovoljni. Tako se na primer v Suhi krajini vedno znova pojavljajo razne sovražne parole izredno prozorne vsebine, ki pa imajo edini namen odvračati ljudi od socialistične graditve. Da imajo take parole navzlic vsej preložitosti nekaj uspeha pri suhokrajnih ljudih, smo že pisali. Navzlic temu, komunisti v Suhi krajini in drugi

Za ustanovitev dolenjskega gledališča

Dolenjska javnost je s posebnim zanimanjem sprejela začetek razprave o dolenjskem poklicnem gledališču, ki jo je v predzadnji št. našel »Dolenjski list«. Pravi pravi smo se nekoliko začudili, da ni prišlo do take razprave še prej, kajti pogoji za uredništvo so bili ne dvomno zreli že pred leti, ko so drugi slovenski okrajji že dejansko začeli ustanovljati podobne institucije.

Uvodni članek te razprave sicer v glavnem utemeljuje potrebo po taki osrednji dolenjski kulturni ustanovi s tem, da je Dolenjska kulturno zaostala pokrajina v okviru Slovenije, kar je nedvomno točno. Toda to ni edini razlog, ki terjaja čim hitrejši vzpon različnih kulturnih ustanov in zavodov v tem delu naše ožje domovine. V mislih imam predvsem deljstvo, da je Dolenjska v preteklosti predstavljalna zibelko in središče kulturne dejavnosti našega naroda. Tu kdaj reči, da si je Dolenjska kdaj lastila prvenstveno mesto, ali da so druge pokrajine težile k temu delu našega ozemlja, ker bi bilo to težko dokazati. Dejstvo pa je, da je rojstni kraj slovenske knjižice (Trubar) na Dolenjskem in da se je na Dolenjskem dejansko rodil tudi slovenski knjižni jezik. Začetniki in temeljniki slovenske literature so rojaki iz dolenjskih krajev (Levstik, Jurčič, Stritar). Če k temu pristojno se, da se je v naših krajih udeleževal tudi slovenski pripovednik Trdina in da je bil doma iz Bele krajine, ki je Dolenjski najbližja, naš največji moderni slovenski pesnik in prevajalec svetovnih dramatičnih del Oton Zupantič, tedaj se Slovaku milo stori, da so ti kraji nenadoma najbolj kulturno zrasli v okviru našega nacionalnega ozemlja. Na je temu tako, smo krivi sami, ker smo do takega stanja privedli s svojo malobitnostjo in nismo našli potkrenili v času, ko so druge pokrajine rastle v nenehnem razvoju.

Ne mislim tu razpovedati kakršnegakoli pokrajinskega ali narečnega šovinizma, kajti Dolenjska ni upravljena gošča do drugih slovenskih pokrajin ljubosumnja in zavidičnosti, pač pa je treba gornje navede razumeeti kot vzpodbudo k plemenitemu kulturnemu tekmovanju z drugimi slovenskimi kraji. Lepo je ohranjevati svoje kulturne tradicije in na njih graditi nove stvaritve. Vesem

dolenjskih kulturnim delavcem bo tako delo nedvomno v veliko vzpodbudo in zaželenje.

Kolikor je mogoče razbrati iz okvirnega načrta o poklicnem dolenjskem gledališču, je pojem dolenjskega ozemlja nekoliko širši kot pojem, ki smo ga poznali doslej. Področje novega gledališča, naj bi obsegalo vse večje kraje dolenjskih okrajev in sicer črnomaljskega, kočevskega, kranjskega in novomeškega. Pri tem bi se lahko pojavilo vprašanje, ali je to področje za eno samo poklicno gledališče preveliko ali premajhno. Slednje prav gotovo ne, kajti zamisljeni teritorij obsega tako po geografski površini, kakor tudi po številu prebivalstva dovolj veliko območje, da je moralna upravičenost obstoja novega gledališča utemeljena. Tu ne more biti govora, da bi novo gledališče jemalo možnost razvoja dosedanjim amaterskim kulturno prosvetnim društvom, ki sedaj opravljajo dvojno vlogo, to je nadomeščajo poklicno gledališče in opravljajo nad vse važno široko ljudsko prosvetno dejavnost. Z nastankom poklicnega gledališča bodo ta društva opustila samo prvo nalogo nadomeščanja in se lahko tem intenzivneje posvetila svoji drugi nalogi, ki je tem društvom tudi namen. Medsebojno izpopolnjevanje poklicnega gledališča in amaterskih društev, zlasti glede kvalitetne višine izvajanih dramatičnih predstav, bo nedvomno rodilo zelo dobre rezultate, saj doslej amaterska društva niso imela nobenega zgeda glede potrebne umetniške višine predvajanih del.

Ko čitavejša pa utegne postati drugo vprašanje. Ali ni morda zamisljeno področje za majhno poklicno gledališče preveliko? Tu bi se lahko porodile nekatere tendence, češ da bi lahko vsak posamezni okraj ali pa podva skupaj ustanovila svoje lastno poklicno gledališče. Takim tendencam bi bilo treba takoj s početka postaviti nasproti dejstva, ki govorijo pametno samo v prid nemu gledališču za vse navedeno območje. Od štirih dolenjskih okrajev so nekateri bolj drugi manj gospodarsko in kulturno razviti. Tako bi dejansko morda res obstajala možnost, da dva sredinska okrajja ustanovita svoje lastne močne kulturne ustanove in prepustita šibkejše okrajje svoji usodi. Predvsem bi bilo to skrajno ne-socialistično. Danes gre vendarle za to, da razvitejši kraji pomagajo nerazvitiim, saj tudi v državnem merilu razvite republike pomagajo zaostalim. Tu bi bil glavni razlog, ki govori proti vsakemu morebitnemu separatističnemu mišljenju. In to tudi z ozirom na bodoče komunne, ki bodo Dolenjsko nedvomno razdelile na različna gospodarska področja, ta pa se bodo formirala najbolj po geografski gravitaciji, kajti gospodarske meje nimate nič skupnega s kulturnim sodelovanjem, saj niti državne, politične meje ne pomenujo nepremostljivih ovir za kulturno vzajemnost. Obstoj dolenjskega poklicnega gledališča je zagotovljen ne glede na to, kakšna je in kakšna bo upravno teritorialna razdelitev. Važno je samo to, da področja naštetih okrajev danes nimajo

svojega poklicnega gledališka, morala pa bi ga imeli.

Se en razlog govori za skupno poklicno gledališče. Jasno je namreč, da si Dolenjska ne more privoščiti posebno številčno močnega ansambla take ustanove, ker gospodarske prilike za sedaj tega še ne dovoljujejo. Če govori načrt o ustanovi, ki naj bi za začetek imela dvajset poklicnih delavcev, tedaj bi taka ustanova pri zmanjšanem merilu imela morda dvanaest do petnajst oseb. Rezultat dveh ustanov (to velja zlasti za gledališča) z majhnim številom osebja ni enak rezultat ene ustanove, ki ima toliko osebja, kakor dve manjši skupaj. Vsekakor pa bi bili rezultati zelo slabi, če bi si posamezni okrajji ustanovili poklicna gledališča, recimo vsako s petimi poklicnimi igralci. Predvsem so poklicna gledališča vezana samo na kraj, kjer je uslužbenih večji del njihovih amaterskih sodelavcev in bi obsežnemu podelektemu področju prav nič ne koristila. Poklicno gledališče pa je v zasnovi mišljenju kot potujoče gledališče in to je prav, čeprav bodo postavljene pred osebje zahteve po izredni vzdržljivosti in požrtovalnosti.

Gornja izjava je torej važno k solidarnemu sodelovanju vseh štirih dolenjskih okrajev, kajti samo tako sodelovanje brez slehernih prednosti za eno ali drugo področje je trdno jamstvo, da bomo čimprej, to je, vsaj do jeseni drugega leta, dobili poklicno gledališče, ki ga vsa dolenjska javnost tako težko pričakuje.

20 odstotkov večjo proizvodnjo predvideva osnutek družbenega plana za novomeški okraj

Na zadnji redni seji je gospodarski svet OLO Novo mesto v prvi točki dnevnega reda obravnaval predlog osnutka druž. plana za leto 1955, kot so ga predložila posamezna podjetja. Osnovna težnja gospodarskega sveta pri obravnavanju osnutka družbenega plana je povečanje proizvodnje, zniževanje cen in odkrivanje vseh notranjih rezerv v podjetjih, ki jih ponekod še imajo. Predvidene so nekatere spremembe v stopnji amortizacije, ki jo obvezno plačujejo podjetja od osnovnih sredstev. Zlasti bo znižana amortizacija v kmetijski panogi in deloma v gostinski, znižana bo pa tudi obrestna mera za obratna sredstva, pri čemer je računano, da kmetijske zadruge za kmetijsko dejavnost verjetno sploh ne bodo plačevale obresti od obratnih sredstev. Prispevek za socialno zavarovanje je predviden v prihodnjem letu do 43%, dočim je bil letos najmanj 45%, v nekaterih okrajih pa tudi višji.

Posamezne panoge gospodarskega sveta, kakor tudi Zbornica za leto 1955, kaj predvideva za plan? V industriji: povečanje blagovne proizvodnje za 5% in povečanje števila zaposlenih za 10%. Ker pa je predvideno zmanjšanje proizvodnje in števila zaposlenih v lesno predelovalni industriji ter gozdarstvu, kar je posledica težnje, da se zmanjša sečnja lesa, je dejansko predviden porast proizvodnje in števila zaposlenih v ostalih industrijskih vejah. V kmetijski je predvidena večja proizvodnja za 17%, vendar osnutek zajema samo družbeni sektor lastništva. Za gozdarstvo se računata, da se bo zmanjšala proizvodnja za 14%, kar je v skladu z zakonom o zaščiti gozdov. Gradbeništvo predvideva porast dejavnosti za 47%. Velik del računane povečane dejavnosti odpade na gradnjo avto ceste. Promet se bo po predloženem osnutku povečal za 65%, trgovina za 7%, gostinstvo za 12%, obrti pa bo pravi tako dvignila dejavnost za 23%. Skupno za ves okraj predvideva predlog vseh panog dvig proizvodnje za 20% v primeri z letošnjim.

in zaposlitev 636 novih delavcev. Sprelogi posameznih podjetij se člani gospodarskega sveta niso v celoti strinjali, ker se jim zdi, da bi se dalo ponekod še malo zvišati predvideno proizvodnjo. Tako podjetje »Kremen« računata, da bo dvignilo proizvodnjo po količini za 50%, po vrednosti pa za 70% nasproti letošnjemu planu. Ker bo podjetje to količino doseglo tudi letos in to predvsem v drugem, tretjem in četrtem četrtletju, ima pogoje za nadaljnje povečanje, so bili člani sveta mnenja, da se lahko pri tem podjetju plan še nekoliko poveča. V »Keramiki« so predvideli proizvodnjo pečnic v isti količini kot letos, v uslugah pa povečanje za 28%. Povpraševanje po izdelkih »Keramike« je precejšnje, zato so bili mnenja, da je potrebno tudi tu povečati proizvodnjo in razširiti sortimente.

Dosti je bilo razpravi o predlogu industrije gradbenega materiala. Opekarna Zaloga na račun dražjih vrst opeke, kot so strešniki, stropniki in volaki, zmanjšala proizvodnjo zidakov. Taka proizvodnja je bila tudi predvidena v načrtu za modernizacijo opekarn, ki je sedaj v teku. Ker pa je povpraševanje tudi po zidakih pri nas izredno veliko, so člani sveta menili, da je treba povečati proizvodnjo zidne opeke v ostalih opekarnah. Zlasti morda povečati proizvodnjo zidne opeke opekarna v Prečni, kar ji bo omogočeno z žičnico za dovoz gline. Predvideno pa je tudi, da bo znatno povečala proizvodnjo opekarna v Račjem selu, za kar so raziskovalna dela glede zaloge gline že v teku.

Znatno bo povečala proiz-

vodnjo tudi Industrija perila v Novem mestu, kar ji je omogočeno z novimi stroji, ki jih je dobila letos. Proizvodnja se bo povečala kar za 15% in dvignilo število zaposlenih od 75 na 120. Topoljetje nujno potrebuje nove prostore, ker sedanjih še daleč ne ustrežajo najosnovnejšim potrebam take industrije. Industrija čevljev bo morala celo zmanjšati proizvodnjo samo zaradi pomanjkanja stanovanj, čeprav ima pogoje, da poveča proizvodnjo obuhtve. Tekstilna tovarna Novoteks predvideva nadaljnjo povečanje proizvodnje za 7% in zaposlitev novih delovnih moči. Na znatno višjo proizvodnjo računa tudi Destilacija na Mirni.

Predvideno povečanje proizvodnje v industriji za pet odstotkov, dvig zaposlenega delavstva pa za 10% kaže, da podjetja pri sestavljanju osnutka družbenega plana niso upoštevala, da je ravno storilnost v naših podjetjih najbolj šibka točka. Po tem osnutku bi storilnost še celo padla. To pa bil korak nazaj, ne naprej in odmak od temeljnega načela, da je treba povsod kjer se da, uvesti načini nagrajevanja po storjenem delu, to je po učinku.

Gospodarski svet OLO Novo mesto se tudi ni strinjal z zelo visokimi materialnimi stroški proizvodnje, kot so jih navedla v predračunih posamezna podjetja, zato je bil sprejet sklep, da se postavke podjetij pregledajo, obenem pa naj se ugotovi, če podjetja res stremijo, da do največje mere razvijejo proizvodnjo in vseh panogah gospodarstva. Razvijanje pravičajnih sil je temeljna naloga vseh, ker samo v tem je dvig življenjske ravni vsega prebivalstva.

Podelitev Trdinovih nagrad

Okrajni odbor Ljudske prosvete je s pomočjo okrajnega ljudskega odbora Novo mesto razpisal v četrsti št. Dolenjske prosvete Trdinovo nagrado za l. 1953/1954. Okrajni odbor LP je v ta namen sestavil tudi posebni Pravilnik za podelitev Trdinove nagrade, ki naj se podeli vsako leto 14. julija, na dan Trdinove smrti.

V uvodu pravi Pravilnik, da je nagrada razpisana v počastitev spomina velikemu slovenskemu pisatelju Janezu Trdini, ki je veči del svojega življenja posvetil preučevanju Dolenjske in ji je v svojih delih postavil trajni spomenik.

Naslednje točke pravilnika omenjajo, da se Trdinove nagrade podeljujejo kulturnoprosvetnim delavcem za pozitivne znanstvene in umetniške delovanja na Dolenjskem. Trdinova nagrada znaša 100.000 dinarjev in se razdeli na pet enakovrednih delov: za literarno, likovno, pedagoško in znanstveno dejavnost ter za reproductivno ljudskoprosvetno udeleževanje. Del nagrade znaša največ 20.000, najmanj pa 10.000. Dela za nagraditev se morajo predložiti okrajnemu odboru Ljudske prosvete vsako leto do 15. junija. Pravico do nagrade ima vsak kulturnoprosvetni delavec. Če živi na Dolenjskem, vsebina ali motiv ne vplivata na nagrado, kulturnoprosvetni delavci izven Dolenjske pa morajo predložiti le taka dela, ki obravnavajo snov ali motiviko Dolenjske.

Na podlagi tega Pravilnika se je sestala komisija in podelila letos Trdinove nagrade naslednjim kulturnoprosvetnim delavcem:

Za literarno delo je prejel nagrado 10.000 Severin Sali za prevod Goran-Kovačičeve povsne »Jama«. Komisija pa se ni ozirala samo na to prevodno delo, tem-

več je upoštevala, da je Severin Sali slovenski javnosti znan literarni delavec in prevajalec, da je polno njegovih pesmi, ki obravnavajo dolenjske motive, objavljene v raznih revijah in časopisih in da je mogočan predstavnik Dolenjske v slovenski literaturi. Njegov prevod Goranove »Jame« bo izdala Trdinova knjižnica.

Za likovno delo je bil nagrajen z 10.000 dinarji akademski slikar Vlado Lamut za zbirko grafik Novoga mesta. Komisija je ugotovila, da je Lamut poleg mojstra akademika Božidarja Jakca edini slovenski slikar, ki obravnava v svojih slikah dolenjsko motiviko in da je s svojim umetniškim delom mnogo pripomogel k spoznavanju dolenjskih naravnih lepot. Njegovo zbirko grafik bo okrajni odbor LP izdal v razglednicah, da s tem priporoče razvoj turizma na Dolenjskem.

Za pedagoško delo je bil z 20.000 dinarji nagrajen prof. Ivan Andoljšek za delo: »Razvoj slovenskih abecednikov, beril in bralnega pouka 1551-1941«. Komisija je prisodila najvišjo nagrado zato, ker je to delo izvirno in eno od prvih takih na Slovenskem. Ni pa bil nagrajen samo za to delo, ampak tudi za knjigo o seksualni vzgoji, ki je prvo tako delo po vojni pri nas. Poleg tega ima Ivan Andoljšek številne pedagoške članke v Sodobni pedagogiki, Mladem rodu in v dnevnih časopisih. »Razvoj slovenskih abecednikov, beril in bralnega pouka« mu bo izdala Trdinova knjižnica.

Za znanstveno delo je prejel 10.000 din nagrade prof. Janko Jarc za proučevanje osvobodilnega gibanja in NOB ter za proučevanje zgodovine Dolenjske. Jarcovo obširno in temeljito delo je dobro znano slednjemu borcu NOB in vsakemu Dolenjcu, saj

je priobčil vse polno članov in razprav v najrazličnejših revijah in časopisih, zlasti pa v Kronski, Borcu in Dolenjskem listu.

Za ljudskoprosvetno udeleževanje je dobil Trdinovo nagrado Okrajni pevski zbor prosvetnih delavcev pod vodstvom prof. Ervine Ropasove, v znesku 20.000 dinarjev. Ta zbor je najmočnejši na Dolenjskem, saj ima nad 90 pevcev. V enem letu, odkar obstoji, je imel že 10 koncertov in tako potrdilo slovensko pesem najširšim množicam delovnega ljudstva. Hkrati je pa Okrajni pevski zbor prosvetnih delavcev tista gonilna sila, ki vpliva na pravo kulturo v Dolenjskem, kajti člani tega zbora so že ustanovili ali pa poživili nad 30 moških, ženskih, mladinskih in pionirskih pevskih zborov.

Komisija je ugotovila, da je bilo del za Trdinovo nagrado predloženih zelo malo in da je bila letos nagrada podeljena predvsem kulturnoprosvetnim delavcem, ki so že s prejšnjimi leti znani slovenski javnosti. Iz tega je le rokopol prof. Andoljška, kajti to delo je povsem novo in izvirno. Ob podelitvi prvih Trdinovih nagrad se okrajni odbor Ljudske prosvete najlepše zahvaljuje okrajnemu ljudskemu odboru, ki je podprl s celotnim zneskom nagrajevanja kulturnoprosvetnih delavcev in tako izpričal, da ljudska oblast krepko podpira dvig kulture in prosvete na Dolenjskem.

Jože Zamljen

odlična kvaliteta z merna cena ugodno pranje to so odlike Perion praška za pranje finih tkanin

Sektorska sindikalna konferenca prosvetnih delavcev Suhe krajine

V četrtek so se prvič v letošnjem letu spet zbrali učitelji Suhe krajine v Žužembku na sektorsko konferenco učiteljskega društva. Obenem je bil to tudi občni zbor suhokrajanskega pododbora.

Dosedanji predsednik pododbora tov, Černič je v svojem poročilu poudaril, da bomo v bodoče morali posvetiti več pozornosti tudi politični strani dela in nadaljevati s strokovnim izobraževanjem članstva. V Suhi krajini so namreč vedno omala zelo mlade učne moči. Potrebno bo tudi več samozhvatne kajti ljudje od učitelja veliko pričakujejo in zahtevajo, da bi znal vse. Izbražena in razgledane učilje bodo ljudje začeli spet bolj spoštovati, jih posnemati in jim pomagati pri delu. Tov. predsednik je spregovoril tudi o bližnjem družbenem upravljanju šolstva in rekel, naj učiteljstvo pričakuje pomoč od bodočih šolskih odborov.

Suhokrajinski podbor je v preteklem šolskem letu imel štiri skupne sestanke. Kraj sestankov smo menjali z namenom, naj bi člani spoznali dosedanje šolske okolišne in njihovo problematiko. Na sestankih so bili poleg hospitacij z analizami tudi referati o sadjarstvu, o idejnosti pri pouku zgodovine ter o pouku slovnice. Na posameznih šol-

lah so člani študirali strokov. in politične probleme dvakrat mesečno. Članstvo je uspešno delovalo pri Ljudski prosveti.

Od 57 lanskih članov jih je 12 vadilo in predavalo na izobraževalnih tečajih, 10 jih je reiralo ali igralo, 7 članov vodi ljudske knjižnice, prav tako je v 7 vključenih v učiteljski pevski zbor. Tudi politično je bilo članstvo delavno. Enajst jih je imelo predvolilne sestanke po vaseh. Učitelji so med šolskim letom, posebno v počitničnih obdobjih razne tečaje, tako smučarski tečaj v Kranjski gori in na Gorjančih, fizikalni tečaj v Ljubljani, v Rovinju ter na Vinici, kmetijsko - gospodinjiski tečaj na Grmu, 5 članov je delalo v počitniških kolonijah. V Ambrusu je učiteljstvo pomagalo pri razstavi semen, živine in ročnih del, v Zagradcu pri kuharski razstavi, učiteljstvo Žužemberka pa pri obrtniški razstavi. Prav tako so učitelji pomagali pri praznikih za občinske praznike in vse važnejše državne praznike.

Pri izvolitvi novega odbora s tov. Lavričevom na čelu je bil govor o izboljšanju dela. Navzoči so izrazili željo, naj bi na naše sestanke povabili kakega predavatelja. Konkretno bi si želili predavanje iz defektologije in o načinu ravnanja s takimi otroki.

Po vseh šolskih okoliših se je za obveznike predvojske vzgoje pokazalo, da je visok odstotek nepismenih, še več pa polpismenih. To se v današnjem času nekoliko čudno sliši, a upoštevati je treba, da naša mladina po končani šolski obveznosti večinoma ostane doma. Ne bere, ne piše, niti ne računa, saj vse gospodarstvo vodio stari. Tako ti ljudje pridobljeno znanje izgubljajo in sčasoma postajajo polpismeni. Zato učiteljstvo na Ajdovcu, v Ambrusu, na Dvorcu, v Zagradcu in Žužembku pripravljata posebne tečaje za mladince.

Zelo pereč je problem kvalitete pouka. Zato smo se na dan tem resno zamislili, kajti učenci, ki prihajajo v prvi razred gimnazije, kažejo vsako leto nižjo stopnjo znanja. Učiteljstvo bo zato moralo gledati na kvaliteto znanja najprej pri sebi in nato tudi pri učencih. Osnovna šola naj bi res dala osnove, temelje, ki bi gimnazija mogla na njih graditi.

Ob koncu konference smo se ustavili pri pregledu naročil za pedagoški tisk in. Prešernove družbe po posameznih krajih. Upamo, da bo društveno podbor pod novim vodstvom letos še uspešneje delal in izpolnil glavni namen sindikata - politično in strokovno vzgajati prosvetne delavce.

M.K.

OPOZORILO GOZDNIM POSESTNIKOM OKROG TANČE GORE

V vaseh, ki ležijo na levi in desni strani gozdnih hribov od Židovca - Debeloge vrha - Koleča - Lipovca - Mrakovice in Sebetiha, to je na območju katastrske občine Maverlen, Copleje, Predgrač, Stari trg, Radence, Sinji vrh, deloma Dragatuš in Tanča gora, se pogovarjajo gozdni

posestniki o resnih vprašanjih, ki nastajajo glede gozdarstva in terjaio temeljite odgovore. Teh tudi izkušten gozdar ne more sam pravilno rešiti.

Gre za sušenje gozdnega drevja, ki se že več let pojavlja in redno stopnjuje v pretežnem delu bukovih gozdov. Sušenje se pojavlja tudi na skupinah bukovih dreves izven gozda in posamično. Začenja se od vrha navzdol, z napadom gljivičnih gliv je v nekaj letih drevo v pogledu tehnične sposobnosti popolnoma uničeno. Vzroke sušenja še proučujejo in ugotavljajo. Mnenje je, da bukev že z več generacijami zavema iste gozdne površine in, kakor pravijo ljudje po domače, da se je izrodila. Treutno je najbolj boleče opazovati razmerje med kolčinno dovoljenega poseka s sečnimi dovoljenji in s količino drevja, ki se zaradi sušenja izloča iz gozdne rasti - prirastka in je na poti propadanja.

Drevje, ki je suho, močno polomljeno, prelomljeno, izruvano, napadeno od škodljivih vrsta mrčesa ali na drug način onesposobljeno za rast, vrhovi prejšnjih sečenj in podobno, to mora iz gozda po gozdno varstvenih predpisih, pa naj si bo zaradi preprečitve širjenja škodljivega mrčesa ali zaradi pridobitve materialne vrednosti lesa pred propadom. Ni mogoče dovoljevati, da bi les v gozdovih propadal, ko široka potrosnjena trpi pomanjkanje drv in ostalega lesa. V kolikor sečna dovoljenja niso zajela pri posameznih posestnikih kolčine lesa, ki iz gozdno varstvenih razlogov mora iz gozda, bodo s posredovanjem pristojnega logarja prejeti za razliko sečnega naloga. Vedeti je treba, da je les draga in iskana vrednost ter nikakor ne smemo dovoljevati gnojenja gozdov z gnitjem porabnega lesa.

Jeseniški železariji v Dol. Toplicah

V nedeljo, 24. oktobra je gostoval v Dol. Toplicah melani pevski zbor Svobode iz jeseniške železarnice. Na programu so bile partizanske, koroske, gorjenške in delavske pesmi. Skoda, da ura ni bila ravno primerna za obisk koncerta.

Koncertna poslovalnica iz Ljubljane nam je obljubila, da nas bo v tej sezoni večkrat oskrbela z raznimi prireditvami. Tako nas bodo nemara obiskali Gorenjski in Vaški kvintet ter Slovenski oktet, obljubljen pa imamo tudi literarni večer, večer opernih ilar in veseli večer s priljubljenim ježkom.

Vsi želimo le to, da bi bili teh prireditveh res deležni.

Splošno gradbeno podjetje „PIONIR“ - Novo mesto

potrebuje večje število GRADBENIH INŽENIRJEV (plača in stanovanje po dogovoru), GRADBENIH TEHNIKOV, DELOVODIJ, STROJNIKOV, FINANČNEGA KNJIGOVODJO in DVA MATERIALNA KNJIGOVODJA. — Ponudbe s kratkim opisom dosedanjega dela je poslati Direkciji v Novem mestu, Tavčarjeva 12.

IZ NAŠIH KRAJEV

Novice iz Žužemberka

Nekaj nedelj zaradi okvare zvočnika ni bilo kino-predstav. Zato nas je vabilo na koncert prijetno presenetljivo. Napovedalo je gostovanje jenskih železarjev za preteklo nedeljo. Žužemberčani so sicer znani kot zelo muzikalentni ljudje in lju-

bitelji lepe domače pesmi, a so jih tudi to pot Dvorjani in okolici »dali v kožo, kajti domačin so prav počasi polnili dvorano. Ceprav okoli ni bilo ravno primerno za koncert, so se pevec potrudili in navdušili poslušalce.

Nova šola v Sentrupertu (Poročilo na 2. strani)

Živinorejska razstava v Dol. Toplicah

Zadnji dan oktobra je bila v Dol. Toplicah prva razstava plemenite goveje živine. Razstavo je organizirala kmetijska zadruga — živinorejski odsek, z namenom, da poži in zboljša živinorejo v topliški dolini. Razstavljena je bilo 86 glav. Živino je ocenjevala komisija kmetijskih strokovnjakov in živinorejcev. Med drugimi so bili v komisiji ing. Puhar iz Zavora za napredek kmetijstva, ing. Peterzel od glavnega odbora Zadruga zveze, ing. Linčner in tov. Brulc od OZZ iz Novega mesta. Končno oceno so določili sami živinorejci in en član KZ Dobrepolje. Prve nagrade so dobili: za najboljšo kravo Jože Medič iz Občice, za telico Franc Markovič iz Podturna in za najboljšega bikla Jože Pelko iz Dol. Toplic.

Zadnji dan oktobra je bila v Dol. Toplicah prva razstava plemenite goveje živine. Razstavo je organizirala kmetijska zadruga — živinorejski odsek, z namenom, da poži in zboljša živinorejo v topliški dolini. Razstavljena je bilo 86 glav. Živino je ocenjevala komisija kmetijskih strokovnjakov in živinorejcev. Med drugimi so bili v komisiji ing. Puhar iz Zavora za napredek kmetijstva, ing. Peterzel od glavnega odbora Zadruga zveze, ing. Linčner in tov. Brulc od OZZ iz Novega mesta. Končno oceno so določili sami živinorejci in en član KZ Dobrepolje. Prve nagrade so dobili: za najboljšo kravo Jože Medič iz Občice, za telico Franc Markovič iz Podturna in za najboljšega bikla Jože Pelko iz Dol. Toplic.

Zadnji dan oktobra je bila v Dol. Toplicah prva razstava plemenite goveje živine. Razstavo je organizirala kmetijska zadruga — živinorejski odsek, z namenom, da poži in zboljša živinorejo v topliški dolini. Razstavljena je bilo 86 glav. Živino je ocenjevala komisija kmetijskih strokovnjakov in živinorejcev. Med drugimi so bili v komisiji ing. Puhar iz Zavora za napredek kmetijstva, ing. Peterzel od glavnega odbora Zadruga zveze, ing. Linčner in tov. Brulc od OZZ iz Novega mesta. Končno oceno so določili sami živinorejci in en član KZ Dobrepolje. Prve nagrade so dobili: za najboljšo kravo Jože Medič iz Občice, za telico Franc Markovič iz Podturna in za najboljšega bikla Jože Pelko iz Dol. Toplic.

ŠPORT IN TELESNA VZGOJA

Dopisnikom športne rubrike

Posiljajte kratka, jedrnatna poročila, ker ni prostora. Zaradi težav s papirjem le redkokdaj lahko dobimo šest strani. Športnih poročil pa se nabere za celo stran Dolenjskega lista v najmanjšem tisku. Prosimo, da to upoštevate. Le vsaki je članek lahko daljši — ko gre za kako natančno stvar.

Partizan Črnomelj — prvak

V Črnomlju se je tekma med Partizanom in Krčinom končala z visoko zmago Partizana 17:12 (6:5) in dala novega jesenskega prvaka II. republiške lige v malem rokometu.

Zmaga kočevskih nogometašev

Nogometni Partizani Kočevje so v prvenstveni nogometni tekmi v Ižanu premagali tamošnji moštvo z rezultatom 3:1. Tekma je bila zelo razburilna, saj tudi nogometaši Ižana segajo po prvem mestu, ki ga ima sedaj Partizan Kočevje s 17 točkami prednosti pred ostalimi. V tekmi je bil najboljši vratar Partizana Trobentar. Izkazal se je tudi Komac, saj je dvakrat potresel mrežo Ižančanov. Sodnik je dobro opravil svojo nalogo, le v nekaterih primerih bi moral soditi otrežje.

Za razvoj telesne vzgoje v Beli krajini

Zadnje polovico oktobra je bil v Metliki 14-dnevni vaditeljski fizikturni tečaj, katerega se je udeležilo 14 mladincev in mladink iz vseh telesnovzgojnih društev Partizan v Beli krajini. Precej je bilo tudi mladih učiteljic, ki bodo kmetale naloge, da dvigneta raven fizikturne na svoji šoli in da vodijo znanje za fizikturno na vsaj vsaj pri mladini, če že ne pri starejših. Udeleženci so pridobili precej znanja, saj je bil strokovni kareed prav dober. Ta tečaj je bil sklican zato, da se poveča zanimanje za telesno vzgojo po vsej Beli krajini in ne samo, da bi smeli domnevno vlogo črnomeljke gimnazije. Pa se ti se bolj zanimajo za šport in atletiko, medtem ko jim sploš-

na, da bi smeli domnevno vlogo črnomeljke gimnazije. Pa se ti se bolj zanimajo za šport in atletiko, medtem ko jim sploš-

na zelenem polju obračunala — kdo je boljši? Trejo skupino sestavljajo Polje Ljubljana, Svoboda Kmetije in Partizan Novo mesto. To so tri izenačena mošt-

Rokometna ekipa Partizana iz Črnomelja, ki vodi v II. slovenski ligi v malem rokometu.

na zelenem polju obračunala — kdo je boljši? Trejo skupino sestavljajo Polje Ljubljana, Svoboda Kmetije in Partizan Novo mesto. To so tri izenačena mošt-

Športni dan v Dol. Toplicah

Na lep jesenski dan v predtekmu tednu so se dijaki nižje gimnazije v Dol. Toplicah, polni veselega razpoloženja in radovednega pričakovanja, kakšen bo njihov prvi športni dan in letošnjem šolskem letu, odpravili na potovanje. Kam gredo, niso vedeli, imeli pa so vodnike in napisana navodila. Eni skupini so navodila pokazala pot v Gradišče, čez Sušico, na Polje in nato po čisti proti jugozahodu, drugi čez park na Polje in proti jugozahodu, tretji čez park v Meniško vas, Podhosto, Loško vas in naprej proti zapadu. Vse tri so se po eni uri hoda znašle na Logu na lepem travniku ob Krki blizu soteske. In tu so pod strokovnim

vodstvom fizikturnega učiteljstva tekmovali v igri med dvema ognjema. Razredi so tekmovali med seboj tako dolgo, da je en razred postal zmagovalec. Tekmovanje je bilo napeto zlasti na koncu. Gledalci so se razdelili v dva tabora: eni so bili na strani tretje drugi pa na strani četrte. Dijaki tretje so igrali živo, oni iz četrte pa hladno — umirjeno. Zmagala je končno tretja, a manjkalo je le za las. Vse tekmovanje je potekalo živahno, saj je zmagovalec, Veseli in zdravstveno kot priznanje najboljšemu razredu v športnem tekmovanju. Ob koncu igre je bil zbor vseh dijakov in iz mladih gir je sredi jesenske narave zori trikratno zdravo zmagovalec. Veseli in zdravstveni so se mladi tekmovalci razšli s sklepom, da bodo na drugem športnem dnevu zopet tekmovali — do takrat pa pridno vadili.

A. P.

Metliški Partizan je začel delati

Malo, ali skoraj nič ne stiščevo telesnovzgojnim društvu v Metliki. Reg. organizacija je slaba, toda strokovni kader manj. V oktobru so začeli z redno vadbo plesni in mladinci, ki bodo veseno pripravili kakšno točko za občinski plesni Metlike. Predstornov in revizorji za šport in atletiko nimenjo, zato tudi tega ne gojimo v pravi meri.

Šah v Kočevju

Sabovski društvo Kočevje je v oktobru začelo šahistično tekmovanje za posamezni prvenstvo. Tekmovalo bo petdeset registriranih šahistov. Prijavilo se je v društvo precej novih šahistov, tako da smo začeli tekmovanje z dvema skupinama brez kategorij, od katerih bodo imeli 4 kategorij pravico nadaljnega tekmovanja. Prva grupa je že končala s turnirjem. Četrta kategorija so dosegli: Verce, Zagar Miha, Zepur in Zgornc. Tudi druga grupa bo v kratkem končala s turnirjem; nakar bodo lahko tudi četorkategorijci igrali v dveh grupah. Decembra pa se bo začel turnir tretjekategorijcov, ki bo obsejal finalni turnir za prvenstvo šahovskega društva Kočevja. Na njem bo letos sodeloval tudi prvi kategorijci ing. Volk in drugi kategorijci Lisac. Januarja pa se bo igralo za prvenstvo mesta, kjer bodo sodelovali tudi šahisti nove sestavitelne društve iz glavnice in Rudnika. O poteku tekmovalnja bomo še poročali.

SOSEDO JE NAPADEL

48-letni J. B., posestnik iz Smarjškkih toplic, in njegova soseda, 53-letna A. I., se sovrvažita zaradi zemlje. Ko je šla omenjena 22. oktobra na njivo po svinjsko kirmo, se je srečala z J. B., ki jo je takoj napadel. Podrl jo je na tla in začel daviti. K sreči so bili v bližini drugi ljudje, ki so to preprečili, toda takoj nato se je zapodil še v njeno hčerko. Organi ljudske milice so napadalnega soseda, ki je že večkrat grozil, da bo A. I. spravil s sveta, prijavili sodišču in bo prav gotovo kaznovan. Z.

Adlešiči

Pretekli ponedeljek so bili nekateri »srečniki« prča nenavadnega dogodka. Okoli pol šest ure se je pojavilo nizko nad Tribučami čudno letalo. Po zadrtih očividcev je bilo brez kril in je puščalo za seboj šope isker. Trdijo tudi, da ni bilo slišati običajnega brnenja motorjev ampak samo nek šumeč glas. Letalo je kmalu izginilo. Nekateri so videli ta letališ predmet kot svetel meteor, ki je spreminjal barvo. Drugi vedo povedati, da je bil to nekaj balon. Naj bo to all ono, res pa je, da je odvrglo šope letakov in madžarskem jeziku z nekakimi dvajsetimi točkami. Ker ljudje ne razumejo tega jezika, jih letaki niso posebno zanimali in so jih odnesli na obično Adelaide. Verjetno jih je raztresenih še več po gozdju. Ravno to dejstvo pa govori očitno za to, da to ni bil smrtni letališ predmet. Seveda je na delu sedaj bujna ljudska domišljija o »letečih krožnikih in podobno.

Gasilski kotiček

Službena obvestila
1. Vsa društva, ki nimajo kvantificiranih stroškov ter jih želijo poslati v tečaj, naj s prijavitelji povišajo, ker se bo tridenveni stroškovni tečaj pričel že 21. novembra v Dol. Toplicah. V kolikor društva še niso poslala prijavi ali se niso glede tega navedli, naj to takoj stori, da ne bo pozno.
2. Na osnovi sklepa zadnje seje štaba brigade OGZ Novo mesto bo v nedeljo dne 14. novembra konferenca poveljujočega kadra v Dol. Toplicah za sektor Žužemberka in Dol. Toplice. Konference se morajo udeležiti vsi poveljniki in namestniki povelj, gasilskih društev ter častniki in podčastniki iz teh sektorjev. Udeležba v gasilskih uniformah.
Konferenca poveljujočega kadra sektorjev Trebnje, Mokronog in Milna bo v Trebnju dne 21. nov. popoldne. Postopek in navodila so prav eno. Udeležba na konferenci v Dol. Toplicah.
3. Opozorjamo vsa društva, ki še do danes niso plačala dolžnih zneskov za članarino za leto 1954 in še celo za leto 1953, da to obveznost v tem mesecu poravnajo. Pridržujemo si pravico, da pregledajo in uredijo nespravilno poslovanje društvenih bilagajkov.
OGZ Novo mesto

KOČIJO

(Jagdswagen, Steyerwagen) rabljeno ali dobro ohranjeno, po možnosti s streho in zaščit. usnjem, kupi

SUMARIJA KARLOVAC I., KARLOVAC — LOLE RIBARA 29.
Ponudbe s kratkim opisom voza in z oznako najvišje cene pošljite čimprej, najkasneje pa do 30. novembra na SUMARIJO KARLOVAC I.

Resna beseda Suhokranjčanom

To, kar je napisano spodaj, ni nikakršen uradni apel ali poziv prebivalcem Suhe krajine, to je samo nekaj suhih dejstev, ki kažejo, da del suhokranjskega prebivalstva nima resne volje za napredek, ampak trdovratno vztraja na zaostalosti, v čigavo škodo, je vsakomur jasno. Hkrati to priča, da množične organizacije v Suhi krajini niso razvile tiste dejavnosti, ki so jo dolžne razviti, dasi so imele v rokah in imajo še vse potrebne argumente in vso pomoč višjih političnih zruženj in ljudske oblasti.

Suha krajina je bila med NOB pozorišče neprestanih zaprtih bojov. Premnog partizan je padel tu, velikokrat zaradi izdajstva domačinov. Res je, tudi Suhokranjčani so pri tem trpeli, a vendar je del njih vztrajal na poti nasprotovanja narodnoosvobodilni borbi do konca. Po končani vojni se trdili, da so bili zapeljani. To tudi drži, vsaj do neke mere. Novo nastala ljudska oblast ni gledala, kaj se je dogajalo v Suhi krajini med vojno in je nudila pri obnovi Suhi krajini prav tako kot partizanskim vsem, ali pa se bolj, vso možno pomoč. Deset in deset milijonov je dala za to, da se vojnene rane v Suhi krajini prilijče zacelile. Še več. Vsa leta po vojni si ljudska oblast prizadeva, da dvigne Suho krajino iz zaostalosti in v ta namen žrtvuje težke milijone narodnega dohodka. Pri vsem tem ljudska oblast računa, da bodo Suhokranjčani razumeli te napore, da jih bodo sprejeli z razumevanjem in da bodo tudi sami pomagali po svojih močeh. So posamezniki in po-

samezne vasi, ki to prizadevanje ljudske oblasti pravilno cenijo in skušajo pomagati. Za večino suhokranjskih prebivalcev pa to ne drži.

Desetletja je že znano, da je najtežji problem Suhe krajine pomanjkanje vode, kar poveže samo ime kraja. Takoj ko so bili na razpolago prvi milijoni za komunale gradnje, je bilo dodeljenih za suhokranjski vodovod 30 milijonov. Vsak je upal, da bodo prebivalci Suhe krajine z obema rokama zgrabilj za to pomoč in se sami pomagali po svojih močeh, da čimprej rešijo ta stari problem. Toda zgodilo se je narobe. V Suhi krajini se je razširila najbolj bedasta parola, češ da ljudska oblast gradi vodovod za drzavno posestvo Polom in ne za Suhokranjčane. In res — gradnja vodovoda gledajo silno po strani. Kdo na svetu bo verjel, da v Suhi krajini ni delovne sile. Pa vendar pri gradnji vodovoda primanjkuje delavcev. To se pravi, da prebivalci niti za zaslužek niti za pomoč ne bodo odšli na delo v Suho krajino. Na drugi strani pa vsi pristojni organi stalno rešujejo kipe prošnje iz Suhe krajine za pomoč in podporo. Vsek davek jim je odvden. Nihče nikomur ne očita verskega prepričanja; ker je to notranja stvar posameznika, vendar je dokaj čudno, da se prav ti najbolj verni ljudje iz Suhe krajine nepravilno tožarjajo in pri tem za pravilo težke tisočake in č. Pravdaštvu je v Suhi krajini zelo razpaseno, mnogo bolj kot v drugih predelih.

Suha krajina je še danes rojstni kraj nešteti najbolj trapastih parol, ki pa imajo vse določene namen — odvračati ljudi od sodelovanja z ljudsko oblastjo. Tu je tudi eno najbolj plodnih tal za uspevanje in razširjanje takih parol. Zene in dekleta v Ambrusu in okolici, ki so že spoznale, da jim je izobrazba potrebna, so želele imeti kmetijsko gospodinstvo. Njihovi želji je bilo ustreženo s potujočim tečajem, ki ga je organiziral OLO. Zanj se je prijavitelo veliko številno žena in deklet. Toda razširila se je parola, da bo morala vsaka žrtvovati za tečaj 100 kg bele moke in 20 kg masti in ne vem še kaj. To je mnoge upravičeno zbežalo. Z dejstvi je bila ta parola takoj razkrinkana, pa se je pojavila druga, češ, saj se ne bodo nič naučile, to je samo za propagando. V zadnjem času pa Suhokranjčane bolj zanima, kaj je napisano na letakah, ki so jih tuja letala pomotoma vrgla na naše ozemlje, kot jih zanima

gradnja nove šole na Prevolah in gradnja vodovoda ali pa pripravje za občne zbere organizacij SZDL ter razni zunanje in notranje politične problemi naše države. Za nezna- leteče predmete, ki so jih videli nekada dne v oktobru v raznih krajih Evrope in tudi pri nas in za katere so dali zadostno pojasnilo razni strokovnjaki, v Suhi krajini trdijo, da se je peljala mati božja. Eni pa celo zatrjujejo, da se je sam Kristus pripeljal gledat, kako ga lomimo pri nas pri graditvi socializma.

All naj sedaj devet let po vojni še vedno govorimo o zapeljivosti suhokranjskih ljudi? Nedvomno so na delu temne sile, ki jim je napredek Suhe krajine največja ovira za njihovo sovražno razdiralno delo. In del Suhe krajine tem silam vedno znova naseda v svojo lastno škodo, ob pasivnem zadržanju političnih organizacij in naprednih ljudi. Dokleje še? Na to naj odgovorijo Suhokranjčani sami. Prav sedaj je čas, ko so v teku priprave za volitve v osnovne organizacije SZDL, da bi se o vseh teh zadevah, ki resno zadevajo prav njih same, odkrito pogovorili in napravili konec takemu stanju. Postavlja se resno vprašanje, kakaj bi Suhokranjčanom vsiljevati vodovod, če ga sami ne marajo in nočejo sodelovati. Pripravljajo se načrti za elektrifikacijo suhokranjskih vasi. Samo od ljudi samih bo odvisno, kdaj bodo ti načrti uresničeni. Bilo bi nes pametno in nesocialistično, če bi jim ljudska oblast gradila vodovod in napepljevala elektriko, sami pa bi te napore gledali zviška in se jim posmehovali z najbolj bedastimi parolami, na drugi strani pa hodili prosit brezplačno pomoč.

O komunalih se pri nas zadnje čase veliko razpravlja. Tudi v Suhi krajini bi lahko že začeli resno govoriti o tem

DOLENJSKI KROŽEK

KINO

- Kino KRKA Novo mesto: Od 11. do 15. novembra: ameriški film RIO ESCORRIDO
- Od 16. do 18. novembra: italijanski film VRAG VZEMI SLAVO
- Potujoči kino Novo mesto: Predvaja italijanski film TEZKA LETA in sicer: 12. novembra ob 19. uri v Gabrju
- 13. novembra ob 18. uri v Sentrupertu
- 14. novembra ob 15. uri v Mirni
- 15. novembra ob 15. uri na Mirni peči
- Kino Dolenjske Toplice: 13. in 14. novembra: ameriški film ZADEVBA PARADIN
- 15. in 17. novembra: ameriški barvni film SMOKY
- Kino Črnomelj: 11. do 14. novembra: POT UPANJA
- 15. in 17. novembra: NIJENO ZIVLJENJE
- Kino Jadran Kočevje: 12. do 14. novembra: ameriški film RDECI GUSAR
- 17. in 18. novembra: angleški film VESELI NORMAN
- Kino Loški potok: 13. in 14. novembra: švedski film PLESALA JE ENO SAMO POLJE
- 15. in 16. novembra: ameriški film TAJNI TOVOR

DOLENJSKI KROŽEK

telj naj jo vrne na upravo Dolenjskega lista. POČENI PRODAM čevljarški aparat stroj Singer (plastičeparlati), zasnovan za proizvodnjo osnovno sredstvo; leseno barako v Strah (kloško). Oddaja osnovnih sredstev bo po določilih Uredbe o drugih spremembah in dopolnitvah Uredbe o proizvodnji iz letnih osvojenih sredstvih gospodarskih organizacij (Ur. list FLRJ št. 32-33). Pojasnila daje uprava podjetja.

OBVESTILO

Trgovsko podjetje »Tobak« Novo mesto, glavni trg št. 1, odda državnim gospodarstvenim organizacijam brez plačila vrednosti naslednje osnovne sredstvo: leseno barako v Strah (kloško). Oddaja osnovnih sredstev bo po določilih Uredbe o drugih spremembah in dopolnitvah Uredbe o proizvodnji iz letnih osvojenih sredstvih gospodarskih organizacij (Ur. list FLRJ št. 32-33). Pojasnila daje uprava podjetja.

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 12 otrok in 22 deklic. — Poročili so se: Cukajnik Avgust, kurjenik iz Novega mesta in Nagelj Marija, delavka iz Vel. Cikave, Krunjčarja, krojaški pomočnik in Kunejški Ana, uslužbenka, oba iz Novega mesta. Umrli so: Krnc Alojzija, gosposinja, 78 let iz Brezovice pri Sentjerneju, Gorič Jos.č, upokoženec, 65 let iz Novega mesta, Murgelj Franc, učitelj, 74 let iz Dol. Vrhovo pri Mirni peči.

Ribnica na Dolenjskem

V oktobru sta bila rojena dva dečka in tri deklice. — Poročili so se: Ambrabramberger Rogoškič, gozd. tehnik in Ilic Milena, uslužbenka, oba iz Gornje vasi, Pavla Handija, oficir JLA in Zupič Rozalija, učiteljica iz Gornje vasi. Umrli so: Osvald Francišk, učiteljica, 94 let iz Jurjeve, Dejak Marija, učiteljica, 79 let iz Zaganj, Čelarek Terezija, gosposinja, 94 let iz Ribnice.

Gibanje prebivalstva v Kočevju

Od 23. oktobra do 6. novembra sta bila rojena dva dečka in štiri deklice. — Poročili so se: Zbadnik Rudolf, knjigovodja iz Kočevja in Kobola Anatolija, rudarski tehnik iz Balke vasi, Pintar Josip, strojevodja in Metelko Anica, delavka, oba iz Salke vasi, Brezar Alojz, ruder iz Zeljni in Nussdor-

Dopisnice v »Dolenjski list«

in se vprašati, katera komunajih bo prevzela v svoj sestav, če sami ne bodo bolj posrbeli za komunalno in gospodarsko izgradnjo. Pomoči, ki je dajejo naprednejši kraji zaostlim, med katerimi je tudi Suha krajina, ni neki svetni izvire, pač pa bo enkrat nehala. O tem vsem in drugih zadevah naj bi se v Suhi krajini v najkrajšem času resno pogovorili in ob aktivnejšem delu političnih organizacij krenili s stare zavočene poti, ki nikamor ne pelje.

in se vprašati, katera komunajih bo prevzela v svoj sestav, če sami ne bodo bolj posrbeli za komunalno in gospodarsko izgradnjo. Pomoči, ki je dajejo naprednejši kraji zaostlim, med katerimi je tudi Suha krajina, ni neki svetni izvire, pač pa bo enkrat nehala. O tem vsem in drugih zadevah naj bi se v Suhi krajini v najkrajšem času resno pogovorili in ob aktivnejšem delu političnih organizacij krenili s stare zavočene poti, ki nikamor ne pelje.

Loški potok

V oktobru so bili rojeni tri dečki in ena deklica. Poročila sta se: Čušnik Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Gradec

V oktobru je bil rojen en deček in ena deklica. — Poročila sta se: Mulič Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

fer Ljudmila, delavka iz Salke vasi, Samide Johana, graub. delavec iz Kočevje in Bradac Rozalija, gosp. pomočnica iz Ravnice, Žižar Sreter, ruder, in Dulc Marija, gosposinja, oba iz Stare cerkve, Trpin Stanišlav, trg. poslovodja in Primec Alojzija, administr., oba iz Kočevja. Umrli sta: Brak Jože, upokoženec, 89 let iz Kočevja in Pavlič Franc, otrok iz Kočevja.

Loški potok

V oktobru so bili rojeni tri dečki in ena deklica. Poročila sta se: Čušnik Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Gradec

V oktobru je bil rojen en deček in ena deklica. — Poročila sta se: Mulič Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Loški potok

V oktobru so bili rojeni tri dečki in ena deklica. Poročila sta se: Čušnik Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Gradec

V oktobru je bil rojen en deček in ena deklica. — Poročila sta se: Mulič Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Loški potok

V oktobru so bili rojeni tri dečki in ena deklica. Poročila sta se: Čušnik Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Gradec

V oktobru je bil rojen en deček in ena deklica. — Poročila sta se: Mulič Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Loški potok

V oktobru so bili rojeni tri dečki in ena deklica. Poročila sta se: Čušnik Anton, čevljarški pomočnik in Zuzelj Anica, kmetka — delavka, oba iz Podzemlja. — Umrli je: Križan Marko, kmet 69 let iz Gribeč.

Skozi Avstrijo v Švico

Sadje in zelenjava na trgu, po stojnicah in v trgovinah je bilo vse izbrano, zdravo in čisto blago. Neverjetno, da nista mogla nikoder opaziti slabih, nezrelh jabolč, kar lahko v naših prodajalnah troljkokrat opazi.

Lokalov je zelo veliko. Skoraj vsak kanton ima po svojih značilnostih urejen lokal, v nekaterih je strežno osebje celo v nošah iz tistega predela Švice. Ker je kantonov v Švici 22, je tudi veliko takih lokalov. V vsaki kavarni ali celo slaščičarni lahko naročiš kosilo, kajti ravno s hrano se največ zasluzi. Posebno s tako postrežbo, kot jo imajo Švicarji. Če naročiš kosilo, ti prinesejo najprej juho in nato postavijo pred tebe na mizo malo špiritno pečico, na kateri se greje ostali del kosila in gost ima tako vedno toplo kosilo. Tako pečico je imel pred seboj na mizi skoraj vsak gost. Jajce ti ocvrstijo kar pri mizi, tudi sadje si lahko operš pri mizi in dobiš še servijeto. Gotovo se jim izplača tako postrežbo in to je tudi vračunano pri prehrani, ki je zelo draga. Vendar pa moraš dati še 10% napitnino. Pri plačilu moraš kar sam izračunati in dati plačilnemu osebju. Švicarska hrana je zelo pikantna in včasih malo čudna za naš okus.

Mnogo lepih lokalov smo si sami ogledali, najlepša pa je bila kletna restavracija v sredi mesta, ki je imela na koncu dvorane ogromen sod za 36.500 litrov.

V vseh lokalih je strežno osebje zelo izobraženo, govori najmanj tri jezike, kar je obvezno tudi za vsakega uradnika ali uslužbenca.

Na nekem trgu je 450 let stara ura, ki kaže poleg ure še dneve in mesece. Posebno je zanimiva opoldne, ko je na zvoniku kar majhen program. Takrat se zberejo pred njo številni tuji.

V zavoju reke Aar imajo svoj prostor medvedji, ki zabavajo številne obiskovalce. Meščani jim izkazujejo mnogo pozornosti, saj imajo medveda celo v svojem grbu.

Vsak dan si lahko skupine pod vodstvom ogledajo parlament. Voditelj razdela tuje po znanju jezikov in ogled stavbe z vsjo razlago traja skoraj eno uro. Tudi mi smo se pridružili eni skupini. V tem kratkem času zveš vso zgodovino Švice, njeno današnjo notranjo ureditev in še marsikaj zanimivega.

Poseben predel mesta zavemajo muzeji. V prirodoslovnem lahko vidiš umetno preparirane živali z vsega sveta. V strelskem muzeju je orožje od najstarejšega modela do najnovejšega strelnega orožja. Tu je

tudi zgodovinski, alpski in celo poštni muzej. Kar nas je posebno zanimalo je to, da so bile in večina uradov ob sobotah zaprte. Sobota in nedelja je v Švici namenjena počitku in oddihu v naravi. Njihovo šolanje pa je precej različno od našega. Velik poudarek dajejo risanju, saj smo povsod po mestu srečevali skupine dijakov, ki so risali v naravi.

Moj ženi in meni se je posrečilo ogledati precejšen kos Švice v avtomobilu našega gostitelja. Ker je bilo tiste dni oblachno in sneženih vrhov ni bilo videti, brez teh pa ni videl Švice, kakor se je izrazil naš gostitelj, naju je naložil na avto in hitro smo bili mimo Thunškega jezera v bližini Jungfraua, ki je bila pokrita z novim snegom. Na žalost ni bilo več časa, da bi se z žičnico povzpeli na Jungfraujoch (3454 m) najvišjo žičnico postajo v Evropi, sredi samih ledenikov.

Ceste prvega in drugega reda so bile vse asfaltirane. Skoraj nismo opazili ceste brez asfalta. Vendar pa je bilo povsod polno avtomobilov, večinoma s tujnimi tablicami.

So en dogodek mi je ostal v spominu in se slikovite vožnje. Ko smo se vozili nazaj skozi številne predore in visoko nad Thunskim jezerom, smo na ravnicah, na nekem travniku opazili dva kmeta, ki sta prido kosila. Ne daleč od njiju pa je stal avto in Vespa, s katerima sta se pripeljala na delo.

Ker nama ni uspelo iti z žičnico na Jungfraujoch, sva se pa

povzpela z žičnico iz Berna na Kūlm, od kjer je prav lep razgled na vse mesto.

Presenečala nas je vljudnost tramvajskih in avtobusnih sprevodnikov, ki na vsaki postaji izstopijo naprej in pomagajo potnikom. Ko sem nekega sprevodnika vprašal za pot, je šel lepo z menoj preko ulice in mi vljudno razložil ter pokazal pot. Vse vozovnice in tudi vse odpadke mečejo v košare za smeti, tako da ni na cesti nobenih smeti. Vse te odpadke pokurijo, toploto pa koristno uporabljajo za ogrevanje raznih ustanov.

V Švici so tudi zanimivi cvilisti s puškami. Srečuješ jih povsod po cestah. Vsak odrasel Švicar ima doma puško, municijo in uniformo in kar je poglavitno — svojo strelsko licenico, v kateri ti ponosno pokaže,

koliko zadetkov je že opravil v tem letu. Vsako leto mora odstreliti predpisano število zadetkov, če tega do jeseni ne opravi, mora na orožne vaje. Zato so Švicarji tudi med najboljimi strelci na svetu.

Ker so v evropskem atletskem prvenstvu natančno poročali naši dnevniki, o tem ne bom pisal. Vendar vključ vsemu ne morem preko ene stvari, ki nam je grenila navdušenje nad prizadevanostjo naših tekmovalcev. To so bili Nemci, ki so zasledili dobro tretjino stadiona in so s svojim divjim kričanjem bodrili svoje tekmovalce, s svojim oholnim vedenjem pa žalili gledalce drugih narodov. Zato pa — bodimo vljudni do tujcev, a vljudnost naj nam ne upogne hrbtenice.

J. Glonar.

Ford - Fiat

Saj veste, kaj je biznis (business)? Kupčija, posej, trgovina. In to je Američanu življenjsko geslo. Business is business — klešt je klešt. Vse ostalo je stranskega pomena.

Fordove avtomobile poznate. Že dolgo, kajne? Srečate jih po vsem svetu. Proizvajalec pa še ni zadovoljen. Premajhen biznis. Treba naprej. Kdor ne napreduje, nazaj. Ta preklata konkurenca! In koliko jih je! Nainevarnejši pa je v tužni Evropi. V laškem škornju. Turinski FIAT delj zgaono. Vesoljna katoliška cerkev pa ga

podpira. Je že res: svoji k svojim — ampak vse, kar je prav!

Pa je poslal Ford svojega osebnega zastopnika naravnost k papežu. Poljubil mu je Američan nogo in roko kot se spodobi, mu izročil pozdrav in darilo avtomobilskega kralja, povprašal svetega očeta po zdravju, končno pa je le dal vedeti, kje ga čevljev žuli.

Daleč se je potrudil do svete stolice, zato njegov gospodar upa, da pot ne bo zastoj. In tudi resnično ne bo zastoj, če bo uslišala Sveti oče se na to lahko zanese. Mr. Ford je širokogruden in zna ceniti usluge. Za odlično uslugo, odlično nagrado! Končno pa je proučena povsem skromna, malenkostna.

In kakšne so želje vaju ga gospodarja? Je se zanimal papež. »Mr. Ford želi, da uvede vaju Sverost v očenaj nemoj zaključnega »Amem« besedico »FORD«, je pojnjal Američan.

Katoliški poglavar se je zresnil. Američan pa je govoril in govoril in ga prepričeval, da bo molitev celo za en zlog krajša, torej bolj mikavna. Prihranek na času. Samo premislite: pri vseh dnevnih očenah! In čas je zlat! Time is money!

Nasmehnil se je sveti oče in vljudno je odbil Fordovo prošnjo. Avtomobilski zastopnik pa se ni dal ugnati. Ne bil bi Američan. Po glavi so mu že rotili procenti od naraslega prometa. Business! In je govoril in ponujal z vsakim stavkom več milijonov.

Odloženo je odbil papež zepeljivca in vstal. Zdal je tudi Američanu zavrela kri. Ves business gre k vragu, in to pō zastopniku nebeskega očeta! »Koliko vam je pa dal družba FIAT, da ste jo uvedli v očenah?«, je bruhnilo iz njega.

Papeža ga že ni bilo več v sobi. Komoznik je Američanu na stečaj odprl vrata. Iz bližnje kapale pa so se prav tedaj prikradile pobožne besede: »Fiat voluntas tua! — Zgodi se tvoja volja!« (Fiat je latinska beseda in pomeni: Zgodi se, naj bo. Hkrati pa je Fiat znana italijanska tovarna avtomobilov.)

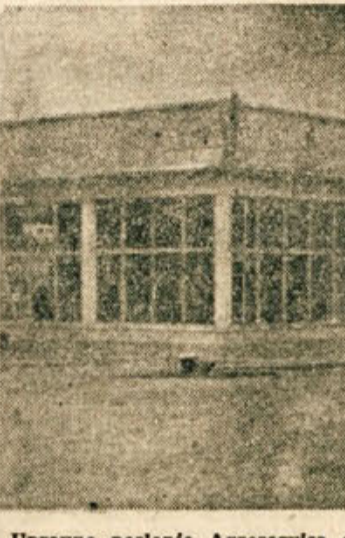
KULTURNI RAZGLEDNIK

MATEJ BOR: KAZTRGANCI

Premiera v novomeškem gledališču

Za občinski praznik dolenske metropole, 29. oktobra je novomeško gledališče uprizorilo Borove Kaztrgance in Timermeyevo dramo Mladost pred sodiščem. Raztrganec so v mestu uprizorili dvakrat, nameravajo pa tudi gostovati v večjih dolenskih krajih. Dramo je prvič postavilo na oder Slovensko narodno gledališče med vojno na osvobojenem ozemlju. Tudi novomeško gledališča družina jo je uprizorila pred osmimi leti.

Igra je preprosta. Njena osnova ideja je: če se ljudstvo bori za svobodo, premaga vse sovražniške spletke. Bodi neomajen in značaj bo, kajti pravica tlačnega ljudstva mora zmagati nad zlobo ovsalčaja, poštenje nad sprjevnostjo, pogum nad nasiljem. Ljubzen do domovine nad izdajstvom in zločinom! Vsebina je jasna. Vas Globoko na Stajerskem se prebujajo v upor proti nemškemu zavojevalcu in njegovim pomagačem, ki se — preobčeni v raztrganca, da bi jim ljudje bolj verjeli — izdajajo za partizane in skikajo za peistaji Osvobodilne fronte. Duša osvobodilnega gibanja v vasi je mlinar Rutar. Pomaga mu hčerkica Vida, ki se skrivaj pred Nemci podi rodno stredo. V organizaciji je nemški ovaduh Ferlec, ki si je za zvižgajo pridobil zaupanje starega Rutarja in Vide. Dela za gestapo, zalezuje Vido, upajoč, da se mu bo vdala iz hvalečnosti, ker jo je »resil« iz zapore. Dejane je zapletel, ko Rutar izve, da partizani niso dobili poslane močve, in ostani Ferleca, ki se spretno izmenja. Ko prideva v hišo partizana Mihola (Vidin fant Jernej, ki so ga Nemci že proglasili za mrtvega) in partizanski zdravnik dr. Mroz, mislijo ljudje, da sta raztrganca. Rutar je previden. Vida pošlje sosedovo Lenko po partizane in tudi sama se skriva pred njima. Ferlec vpliva na Rutarja, ki misli samo na svoj grunt, da gre po Nemce. Poleg tega obliči Miholu Vido kot izdajalco. Mihol in Vida se spreta. Ferlec misli, da bodo Nemci odvedli Mihola in Mroza, Vida pa bo ostala njegova. Prozagled se vsteli. Mroz se zdi Ferlec samoljub. Zato nastopi kot nemški agent in Ferlec se izda. Tudi Rutar ga spozna. Ferlec skuša z gestapovsko legitimacijo izmisli žetev za Vido. Rutar se ne da preplašiti in Ferlec prejme zaslužen plačilo prav v trenutku, ko se vmet spopodeta z partizani, ki jih priveda Lenka, Rutarica pa Nemce. Partizani zmagajo in Rutarjevi odidejo z njimi. Vida in Mihol se pobotata. Tako zmagajuježnost nad zvižgajo, poštenje nad izdajstvom, zavest dočnosti do domovine nad izdajstvom in zločinom.

Upravno poslople Agroservisja s trgovino in razstavno dvorano

odlično igrlo, je škoda, da jo tako redko vidimo na odru. Hčerkco Vido je igrala Pavlina-va. Vida se bori skupno z očetom za čim lepšo organizacijo pomoči partizanom. Zavest »krivde« jo razjeda, toda preda se delu, da bi tako oprala svoj »greh«. Bori se za Miholovo ljubezen, za njegovo prepračanje, da ni izdala bunkerja za Dravo, ker bi se bala trpeti, temveč zato, ker ji je tako svetovalo pismo, za katerega končno izve, da je ponarejeno. V prvem delanju se je težko vvela v vlogo, pozneje pa se je pokazala, da se bo razvila v karakterno igralko od režiserju, ki bo znal njene kvalitete najeti. Pričez (Zaje) se lovi za kariero, ki se mu obeta pri Nemcih: avto, letovišča, šampanjec, časti, tovarna Ferlesch und Company! Pa zraven še lepa žena Vida! Za te smotre se postužuje laži, hinavščine, grožnje, izdaje in nasilja. Blaziranega nemškega ovaduha je Zaje doživeto krealal. V nekaterih prizorih je bil čudovit, včasih prisiljen (smeh!). Tippustolovca (podoficirska šola, monar, pri OF, celo v ilegali v Mariboru, končno se vdinja gestapu) je zašel pred nami. Škoda, da ni režiser psihološko utemeljenih prizorov z Vido, Rutarjem in Miholom pogloobil. Ker igralci vseh teh vlog zmorejo več kot so pokazali. Dr. Mroz (Guštin) hoče pomagati svojemu tovarišu. Prešeren je in segav ter trezno presoja okolico. Skrb mu narekuje, da pretipje obsti Ferlezu, ki ga zakrinka a tem, da ga opjani in nato kaznuje, kakor je zaslužil. Mroz dela iz zavesti dolžnost do osvobodilne borbe. Guštin igra naravno. Njegova prikupna igra in glas, pa tudi maska in kretnje kažejo, da v vlogi živi. Mihol (Jarmovič) hoče zvedeti resnico o svojem dekletu Vidi, ker kot partizan ne more ljubiti »izdajalke«. Vloga Mihola zahteva izkušnena in rutiniranega igralca, da lahko poda prepričljiv lik. Psihološko utemeljene poteze karakterne vloge Mihola more razvozlati dober igralec, spreten, z glasovnim registrom, ki je primeren za ljubimca partizana. Tega Jarmovič ni pokazal. Ne vem, kako more režiser mimo tega? Steer se je trudil, vendar ni zmogel, posebno ne močnih prizorov z Vido in Ferlezem. Lenka (Znidaričeva) se vsa preda skrbi za partizane. Kot začetnica je pri-

ze je bil namenjen Rdečemu križu, o katerem je pred predstavo spregovoril nekaj tehtnih besed predsednik okrajnega odbora RK tov. Hočevar. Zal, da je bil obisk slab. Človekoljubno organizacijo naj Novomeščani v bodoče bolje podpro z obiskom predstav in akademij. Še nekaj! Še vedno išče del novomeške publike v dram! — zabavo. Svetujem ji, naj rajši ostane doma, da ne moti predstave. Kulturna raven ljudi se kaže tudi v gledališču!

Prof. Tone Trdan

Opomba: Oceno drame Mladost pred sodiščem bomo objavili prihodnjič.

Okrogle in bodičaste

IZZIVANJE

Jaka Smodlak stoji ginjen pred točnico in modruje: »Se dva dca ga bom ruknil...«
»Naa, ne bom ga!«
»Kaj! Nalajš ga bom!«
»Pa res ga ne bom!«
Tristo turkib motik, da ga bom!
»Ne bom ga, Jaka...«
»Kaj! zarobni razvneti vinski bratec.«
»Kdo se upa reči, da ga ne bom! Pepca, te pol litra!«

SLAB ZNAK

»Tvoj pes je tulil tso noč.«
»To je znak smrti. Radoveden semjdo bo umrl.«
»Tvoj pes, če bo nocej spet tulil!«
Jaka je lovil z ženo muhe po sobi.
»Koliko si jih dobil, ga je upražil čez čas.«
»Sest — tri samce in tri samice.«
Neumnost, kako moreš to vedeti?
»Prav lahko draga«, ji je razložil, »tri so bile na sladkorju, tri na na ogledalu!«

Indijski maharadža je moderniziral svoje slone

Prekupčevalska licitacija

Pomembna zmaga demokratov

V Združenih državah Amerike so imeli letos 3. novembra volitve v Kongres (parlament). Volili so del senata, celotni Predstavniki dom ter večje število guvernerjev posameznih zveznih držav. Demokrati so pri teh volitvah izbovali zelo veliko zmago. V Predstavniki domu imajo 29 mest več kot republikanci, v senatu imajo demokrati enega več kot republikanci, od guvernerjev pa je sedaj po volitvah 27 demokratov in samo 21 republikancev. Ameriški volivci, ki so šli tokrat v zelo visokem številu na volitve, torej niso dali priznanje sedanji republikanski administraciji in njeni politiki.

Na sliki: voditelj demokratske stranke Stevenson in bivši predsednik ZDA Truman.

Stane Gabrovec

Bela krajina do naselitve Slovencev

Svojevsten spiralni podzemeljski okras, katerega balkanski izvor je gotov. Podobnost z Rušami morda ni direktna, ampak imata obe kulturi svoj skupni izvor iz neke tretje. Zasidranost naše predhodne kulture iz bronza v železo in starejše železne v starejših balkanskih oziroma podonavskih kulturah danes v novejših znanstvenih delih vedno bolj poudarjajo. Posebno v važnih študijah prof. Merharta se vedno bolj pojavlja severni Balkan kot žarišče, dajalec, v nasprotju prejšnjimi »severnimi teorijami, po katerih naj bi Balkan samo trpno sprejemal. Enako domača arheološka znanost — omenim naj le prof. Korošca in Starca — poudarja zveze starejših staroželezne dobe s slavnsko kulturo. V zgodnji keramiki Podzemlja so še posebno dobro vidne usedline starejših balkanskih kultur. Te moramo verjetno videti tudi v živalskih glinastih figuricah, ki so nam v Podzemlju ohranjene. Njihova kulturna razlaga je zelo

verjetna. Če si predložimo pogoste plastične pridobitve, predvsem pte, v bronastodobni panonski kulturi, se nam pokaže vsebinski svet teh upodobitev v jasnnejši luči. Je poljedelskih neolitiskih kultur Podonavja izhaja predstava o božanstvu plodnosti, rasti; zelo številne upodobitve ženskih figur nam o tem govorijo. Ta idejni svet je na Balkanu globoko zakoreninjen in te plastične upodobitve, čeprav ne preveč tako bogato izdelane, dobimo še tudi na Ljubljanskem barju, celo v Mariboru in Ptujju. Pozneje pa se izvrši premik — mit plodnosti se ne izražna več v predstavah ženskih figur, ampak v živalskih simbolih, ki često spremljajo božanstva, ki so vsaj delno prevzela dediščino starega verovanja. Tako je n.p. golob spremljevalec Magna mater, Velike boginje na Kreti in Afrodite, grške boginje ljubezni. In itilatično božanstvo na kulturnem vozu iz Dupljeje vozijo rečke — spomnilno se le na bogate upodobitve

račk v umetni obrti halštata in končno na to, da ena od živalskih figur iz Podzemlja skoraj gotovo predstavlja gos, kar je zelo bitno omenjenim živalskim upodobitvam.

Tudi kladivo in serpentina, nožička iz kremenjaka, bronasta sekira in sulica navezujejo podzemeljsko železodobno gradivo na starejši čas. V splošnem je najstarejša železna doba v Podzemlju močno zastopana. Nj omenim tu še visokoločne fibule, fibule naočalarake, svitkaste železne zaplestnice, vaške fibule, Igle z eno glavico, dalje s spiralno ovito glavico, brusne kamne, ovratnice, pozneje tolničaste fibule itd. Kljub posebnosti Podzemlja je najstarejša železna doba močno povezana z ustreznimi dolenskim najdišči, čeprav je močnejše kot drugod čutili vzhodne vplive. ... Že v četrtočelni halštatu pa se zveza zrahija. Bogata torejzka umetnost ne dosega več Podzemlja. Ornamentiranih četrkolutnih opesačev in stitil,

kakor tudi kovinske posode posamejake keramike Podzemelj ne pozna. Nasprotno pa bogato število roglatih fibul že kažejo na formiranje jaspodske kulture, ki postane v latenu še posebej izrazita in popolnoma obvlada Belo krajino in tudi Podzemelj. Iz Podzemlja poznamo tudi mnogo četrkotnih fibul, toda doba Certosa ne pomeni tistega značilnega vrha kot na Dolenskih najdiščih. Najbolj priljubljen okras v Podzemlju pa so gotovo zaplestnice in naočnice, ki tvorijo eno tretjino vsega podzemeljskega gradiva v ljubljanskem muzeju. Mnogo je tudi jantarevih in steklenih ogrlic. Na splošno prevladuje tudi ženske okras pred moškimi orodjem in orožjem. Nad 450 predmetov — pri tem so všteti samo inventarizirani — hrani ljubljanski muzej iz Pečnikovih izkopavanj leta 1897 in 1898. Pečnik je tedaj izkopal dve veliki gomili (ena od teh je bila dolga 40 m, široka 30 m in visoka 4,5 m), in 60 manjših gomil, katerih material je danes večinoma na Dunaju. Omenjajo se tudi plani grobovi, neposredno za temi gomilami, ki pa, po kratkih poročilih sedeč,

niso žgani, ampak skeletni. Naselje k tako bogatim grobnim najdbam moremo iskati na Kučerju, tej prirodni trdnjavi, ki odlično obvlada okoliški prostor. Prof. Schmid je prvi pokušal z izkopii naših gradišč, odkril našim bogatim nekropolo še drug dopolnjuječ, neposreden vir življenja ilirov pri nas. Tako je leta 1932 in 1933 kopal tudi na Kučerju; izsledki njegovoga dela pa se niso objavili. Iz poročila profesorja Zupančiča lahko posnemamo, da je Schmid odkril na južnem pobočju Kučerja toplinice in osnove rudarske hiše. Okrogle in podolgovate naravne kotelje me skalami, izmed katerih so bile nekatere še posebej poglobljene, dno pa zravnano z debele, prepečeno hlovcu, so bili skromni ostanki nekdanjih toplinice. Ob jamah so bili najdeni ostanki keramike, živalskih kosti, posebej govejih, in surovega železa in žindre, po katerih lahko sklepamo, da omenjene jame lahko tolmačimo resnično kot topline. Te so izrabljale naravni veter, ki pihajalo od devetih dopoldne do dveh popoldne v nekaterih letnih časih po pobočju Kučerja.

Zelezo so prevajali Kučerja dobival v neposredni okolici sami, saj je tako imenovano belokrajsko brezje, ki se vleče v polkrogu od Zelja pri Vinici do Metlike polno železne rude, posebej rjavoga in rdečega železovca. Tudi sosednje hrvaško ozemlje je bogato železovca. Zanimivo je, da so konec XIX. stoletja to staro železarsko industrijo obnovili. Baron Friedau je dal v Gradacu napraviti toplotno in livarno in je baje pripeljal šestdeset tisoč kilogramov pragzdovinske žindre iz Kučerja, da jo je v svojih novih toplinah še enkrat pretopil in smotrneje izkoristil železo, kot so to lahko storili stari iliri v svojih primitivnih toplinah.

Republikanski srebrnik iz leta 84 pr. n. š. naj bi pričal o tem, kakor tudi o trgovskih zvezah z Rimom. Pripomniti pa je, da je bil republikanski novec preluknjan, da so ga rabili kot okrasni obsek, ne pa več kot pravo menjalno sredstvo.

Ce smo se dalj časa ustavili na Kučerju in njegovih nekropolah, ta to zaradi svoje bogate ostaline tudi v polni meri zasluži. Po svoji pomembnosti ne zaostaja mnogo za Vačami, Sv. Lucijo, Magdalensko goro, Smarjetu, čeprav ni tako bogat po številu odkritih grobov. Slej kot prej bo moral dobiti Kučer tudi svojo znanstveno monografijo, ki bo gotovo dala še natančnejšo in zgovornejšo podobo življenja ilirov v Beli krajini. Ni pa seveda s tem rečeno, da v Beli krajini nimamo drugih ilirskih postojank. Raztresene so po vsej deželi, vsa Bela krajina je bila v prvem tisočletju pred n. š. gosto naseljena. Skoraj na vsakem vrhu, primernem za bivanje, imamo tudi pragzdovinske postaje. Kočevsko gorovje je predstavljalo večjo mejo kot Gorjanci.

(Nadaljevanje)